

Verzonden per mail

Reclassering Nederland
Landleijk Kantoor
Vivaldiplantsoen 100
3533 JE Utrecht
Postbus 8215
3503 RE Utrecht
(T) 088-8041000
(I) www.reclassering.nl

Datum	11 juni 2025
Onderwerp	Gespreksnotitie Reclassering – rondetafelgesprek 'Voorkomen recidive'
Contactpersoon	Koen Davis, bestuurssecretaris
E-mailadres	k.davis@reclassering.nl

In deze bijdrage onderstreep ik -mr. dr. J.R. Bac, Algemeen directeur Reclassering Nederland, mede namens Stichting Verslavingsreclassering GGZ en het Leger des Heils reclassering- graag het maatschappelijke belang van recidivebeperking én zet ik uiteen wat er nodig om dit nog effectiever te doen.

De drie reclasseringsorganisaties (RO's) vertegenwoordigen één vakgebied, het reclasseren. Reclasseren draagt bij aan alle strafdoelen, zowel vergelding als speciale en generieke preventie. De kern van reclasseringswerk gaat over de balans tussen het beheersen van risico's om te recidiveren en het stimuleren tot gedragsverandering. Daarmee beoogt de reclassering zich enerzijds te richten op generieke preventie en vergelding en anderzijds op het voorkomen van nieuw delict gedrag. Wij werken met daders om slachtoffers te voorkomen.

Het belang van recidivebeperking

In de meest enge zin is recidivebeperking gericht op de dader: voorkomen dat de dader weer de fout in gaat door risico's te beheersen en ondertussen aan gedragsverandering te werken. Daarmee: 1) biedt het de dader de opening om weer (volwaardig) mee te doen in de maatschappij; 2) worden nieuwe slachtoffers voorkomen en 3) wordt verdere belasting van de strafrechtketen vermeden, zowel in de fase van opsporing, vervolging, berechting en tenuitvoerlegging van straffen.

De baten zijn echter niet beperkt tot de strafrechtketen. Zoals blijkt uit onderzoek van Saxion Hogeschool leidt recidivebeperking tot een veelheid van maatschappelijke baten én het voorkomen van veel zorgkosten.¹ Ook the Independent Sentencing Review biedt interessante inzichten over de alternatieve inzetten dan detentiestraffen, waaronder de inzet van de reclassering

¹ Saxion Hogeschool (2022). De waarde van reclasseren in Nederland. Eerste raming van maatschappelijke baten rond cliënten van de reclassering.

wereldwijd. De review gaat ook in op hoe de alternatieve inzetten bijdragen aan de re-integratie.²

Inzet op recidivebeperking komt vanuit een maatschappelijke kostenbatenanalyse dus al snel positief uit. Met andere woorden: het mes snijdt aan heel veel kanten.

Een ander perspectief op vrijheidsbenemende straffen

In het maatschappelijke debat is de afgelopen jaren veel aandacht geweest voor vergelding in de vorm van detentie. Dit heeft bijvoorbeeld geleid tot verhoging van wettelijke strafmaxima voor detentie. Naast detentie heeft de rechter ook de mogelijkheid om een taakstraf of boete op te leggen.

Hoewel de aandacht voor vergelding op zichzelf begrijpelijk is, verdient het nuancering. Uit onderzoek blijkt dat het verschil tussen de ervaren zwaarte van vrijheidsstraffen en andere straffen meestal niet heel groot is. Iets langere niet-vrijheidsbenemende straffen worden gemiddeld genomen als even punitief ervaren als vrijheidsstraffen door (eerder) veroordeelde personen.³

Dit is relevant, omdat korte gevangenisstraffen niet alleen vergelden, maar ook tot meer recidive leiden dan niet-vrijheidsbenemende straffen. Individuen plegen na een korte gevangenisstraf tussen de 76 en 81% meer strafbare feiten dan na een niet-vrijheidsbenemende straf over een periode van vijf jaar.⁴ Veel gedetineerden hebben immers problemen op het gebied van huisvesting, verslaving, schulden en psychisch welzijn die door detentie niet opgelost worden of soms zelfs verergeren.

Dit betekent dat een sterke focus op detentie als enige vorm van vergelding leidt tot meer strafbare feiten en dus tot meer slachtoffers. Omgekeerd zal een grotere toepassing van vrijheidsbeperkende straffen leiden tot een lagere recidive, zonder dat dit ten koste gaat van de vergelding.

Waar vergelding binnen het strafrechtelijk domein plaatsvindt, is voor succesvolle recidivebeperking een goede aansluiting op het sociaal domein cruciaal. Bijvoorbeeld het niet hebben van werk, schulden, of een gebrek aan huisvesting staan een succesvolle terugkeer in de samenleving immers in de weg.

Waarvoor pleit de reclassering?

- ➔ De reclassering pleit voor een draagvlak voor maatregelen die het meest effectief bijdragen aan recidivebeperking.

² Independent Sentencing Review (2025). Final report and proposals for reform.

³ WODC (2023). Korte vrijheidsstraffen. Een literatuuronderzoek naar het bereiken van strafdoelen met korte vrijheidsstraffen ten opzichte van andere straffen.

⁴ Wermink, Blokland, Tollenaar, Been, Schuyt, Apel (2022). Een oude vraag opnieuw onderzocht: effecten van korte gevangenisstraffen ten opzichte van niet-vrijheidsbenemende straffen op recidive op basis van een instrumentele variabele benadering. Tijdschrift voor Criminologie, 64(2), 147-169.

- ➔ De reclassering steunt het aangekondigde initiatiefwetsvoorstel 'slimmer straffen' van de leden Sneller (D66), Six Dijkstra (NSC) en Boswijk (CDA), evenals de kabinetsvoornemens 'straffen op maat'. Deze maatregelen vergroten de informatiepositie van de strafrechter en de gereedschapskist van vrijheidsbeperkende straffen.
- ➔ De reclassering pleit ervoor het taakstrafverbod af te schaffen en zeker niet verder uit te breiden, juist om nieuwe slachtoffers te voorkomen.
- ➔ De reclassering vraagt aandacht voor de positie van veroordeelden binnen het sociaal domein, specifiek het gebrek aan huisvesting, woon- en zorgplekken waardoor recidive op de loer ligt. Bezien kan worden of bijzondere maatregelen nodig zijn.

Ik kijk er naar uit u te treffen bij het rondetafelgesprek.

Met vriendelijke groet,

Mede namens Stichting Verslavingsreclassering GGZ en het Leger des Heils reclassering,

Johan Bac

Algemeen directeur, Reclassering Nederland